

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

22 septembrie, ora 22.30

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA MIEZUL NOPTII

Ateneul Român

Recital **XAVIER DE MAISTRE** harpă

Dussek Sonata în do minor

Fauré *Impromptu*

Tárrega *Recuerdos de la Alhambra*

Smetana *Moldau* (ar. pentru harpă solo)

Granados *Valses poeticos*

Enescu Allegro de concert pentru harpă cromatică

Renié *Légende*

Sophia Dussek (1775-1831): Sonata în do minor

Sophia Giustina Dussek născută Corri, a fost o cântăreață, pianistă, harpistă și compozitoare scoțiană de origine italiană căsătorită cu compozitorul Jan Ladislav Dussek. Au existat numeroase atribuiri greșite ale lucrărilor ei, dar astăzi nu mai există nici o îndoială că ciclul opusului 2, inclusiv faimoasa Sonată în do minor, este opera Sophiei. Sonata începe cu o temă – *Allegro moderato* – foarte expresivă cu tenta unui lamento, urmată de cea de a doua cu elemente repetitive, izvorâtă din tema I. *Andantino*, foarte scurt, are un caracter dansant și aduce acel element repetitiv al temei a II-a. Rondoul are, la fel, un caracter dansant, ceva între curanta italiană și gigă, care impune tonalitatea do major. Secțiunea mediană, în minor, reiterează tonalitatea inițială, are un desen foarte cromatic, după care se revine la eternul Do.

Gabriel Fauré (1845-1924): Impromptu op. 86

Impromptu op. 86 în re bemol major este una dintre cele mai emblematice piese pentru harpă solo și cea mai cântată dintre toate lucrările dedicate acestui instrument. În vara anului 1904, Gabriel Fauré a fost însărcinat să scrie o Piesă de concurs pentru obținerea Premiului cu care se putea absolvi Conservatorul din Paris. Lucrarea are mister, detalii rafinate, armonii subtile și melodie minunată, calități caracteristice muzicii franceze din orice epocă. *Impromptu*-ul este aureolat de o distincție nobilă. Acordurile largi, opulente fac loc unor motive lirice descendente, care sunt apoi dezvoltate într-o serie de variații cu profil virtuoz, folosind flageolete, glissandi, degete încrucișate și arpegii bogate. Fauré l-a transcris și pentru pian ca un *Impromptu* pentru pian nr. 6, Op. 86bis. Piesa aparține ca perioadă stilistică epocii romantice și post-romantice.

Francisco Tárrega (1852-1909): Recuerdos de la Alhambra

Francisco de Asís Tárrega Eixea a fost un compozitor și chitarist clasic spaniol din epoca Romantismului. Este adesea numit „părintele chitarei clasice” și este considerat unul dintre cei mai mari chitariști ai tuturor timpurilor. Piesa *Recuerdos de la Alhambra* (*Amintiri din Alhambra*) a fost scrisă în 1899 și dedicată susținătoarei compozitorului, Concepción Gómez de Jacoby, comemorând o vizită la palatul și complexul de fortărețe Alhambra din Granada. Al-Hambra sau mai corect al-Qal'at al-Hamrā' înseamnă "fortăreața cea roșie" datorită zidurilor sale construite din pământ bătut. Culoarea roșiatică vine de la oxidul de fier din argila locală folosită pentru acest tip de construcție. Lucrarea conține un tremolo de chitară, în care o singură notă – asemenea unei pedale – este emisă prin ciupirea consecutivă cu trei degete: inelar, mijlociu și arătător, într-o succesiune atât de rapidă încât rezultatul dă iluzia auditivă a unei singure note lungi. Degetul mare execută simultan un acompaniament de tip arpeggiat. Mulți dintre cei care au auzit piesa, dar nu au văzut-o interpretată, o confundă cu un duet. Tárrega a exploatat tehnica tremolo-ului pentru a capta sunetul faimoaselor jocuri de apă, asigurând cu acest efect renumele piesei și natura sa provocatoare. *Recuerdos de la Alhambra* este, fără îndoială, cea mai emblematică compoziție din repertoriul chitarei clasice și aproape orice chitarist aspiră să o cânte.

Program

Bedřich Smetana (1824-1884): *Moldau*

Titlul *Moldau*, op. 43, de Bedřich Smetana se referă de fapt la râul Vltava. Aranjamentul pentru harpă solo îi aparține lui Hans Trnecek și pune probleme tehnice deosebite, pentru că pe unele porțiuni trebuie schimbate pedalele la fiecare măsură. Această piesă face parte dintr-o lucrare mai mare, *Má vlast*, (*Patria mea*), care se desfășoară asemenea unui poem simfonic lisztian. Smetana folosește sonoritatea pentru sugestii picturale care să evoce sunetele unuia dintre marile râuri ale Boemiei și descrie cursul Vltavei începând de la izvoare până la vărsare. Prin intermediul muzicii întâlnim păduri, poieni, nunți, hora sirenelor la lumina lunii, stânci, castele mândre, palate și ruine. Vltava se lărgeste și curge spre Praga, pe lângă Vyšehrad și dispare maiestuos vărsându-se în Elba. Tema Vltava este una dintre cele mai frumoase și cunoscute linii melodice din opera lui Smetana.

Pantaleón Enrique Joaquín Granados Campiña (1867-1916), cunoscut sub numele de Enrique Granados, a fost un pianist concertist și compozitor spaniol (catalan).

Ciclul *Valses Poéticos* a fost scris inițial pentru pian, cel mai probabil între 1886-1894. Lucrarea constă din opt mișcări scurte, inclusiv o Introducere și o Codă. Introducerea (*Vivace molto*) se desfășoară într-un tempo foarte rapid, în șaisprezecimi și optimi staccato care acționează în primul rând ca tranziții între secțiunile ciclului. Valsul 1 (*Melodioso*) prezintă o frumoasă melodie lirică însoțită de formule arpegiate. Valsul 2 (*Tempo de Valse noble*) are un caracter nobil în expresie. Valsul 3 (*Tempo de Valse lente*) începe cu o secțiune pregnantă melodic urmată de una mai ritmată. Valsul 4 (*Allegro umoristico*) este o piesă strălucitoare, plină de viață și umor. Valsul 5 (*Allegretto elegante*) are similitudini tonale cu Valsul 4, iar frumusețea liniei melodice este cuceritoare. Valsul 6 (*Quasi ad libitum*) are un caracter sentimental fiind o piesă visătoare, meditativă. Valsul 7 (*Vivo*) reprezintă un mare moment de virtuozitate, iar Valsul 8 (Coda: *Presto*), începe cu pasaje rapide cromatice înainte de reiterarea exactă a Valsului nr. 1.

George Enescu (1881-1955): *Allegro de concert pentru harpă cromatică (1904)*

Harpa cromatică, pentru care Enescu a scris acest *Allegro de concert*, a fost un instrument de o construcție specială, care s-a bucurat însă de o vogă extrem de scurtă. Prin datele ei tehnice, harpa obișnuită este instrumentul diatonic prin excelență și pasajele cromatice sunt greu de realizat în mișcare mai rapidă, la fel ca unele suprapuneri acordice. Harpa cromatică, prin construcția ei specială înlesnea toate acestea. Astăzi piesa lui Enescu se cântă pe harpă obișnuită, eventual cu mici adaptări, deși nu oricine poate face față acestei „gimnastici” instrumentale. Lucrarea se deschide cu un motiv conducător la unison, care, în pofida „veșmintelor” armonice modificate poate fi urmărit cu ușurință de-a lungul întregii piese. Lucrarea poate fi luată în considerare ca un amplu proces variațional, iar pasajele tranzitorii, în game cromatice descendente, aduc un plus de culoare și modernitate într-un câmp eminent tonal. Surprindem o atmosferă cu accente foarte romantice, rafinate, asemănătoare celor din creația lui Franck și Saint-Saëns. O lucrare minunată și plină de mister!

Henriette Renié (1875-1956): *Légende*

Compozitoare franceză și harpistă, Henriette Renié este cunoscută pentru numeroasele sale compoziții și transcripții originale, precum și pentru elaborarea unei metode pentru harpă care este folosită și astăzi. Aici se regăsește și *Legenda*, o lucrare programatică inspirată din poemul *Les Elfes* al poetului Leconte de Lisle. *Legenda Elfilor*, compusă în 1903 este o piesă extrem de virtuoză, provocatoare, cu foarte multe formulări cadențiale, cu arpegii dificile, care folosește tonalități și ritmuri complexe precum și foarte multe indicații interpretative. *Legenda* a fost considerată foarte modernă pentru timpul în care a fost scrisă deoarece s-a aliniat noilor tendințe care apăreau în muzică: îndepărtarea de armonia tradițională, relații tonale sofisticate, uneori chiar relații non-funcționale, și sporirea importanței culorii timbrale.

Harpist

Xavier de Maistre este unul dintre cei mai importanți harpiști de astăzi și un muzician profund creativ. Fiind un apărător înfocat al instrumentului său, a lărgit repertoriul de harpă, comandând noi lucrări compozitorilor. De asemenea, creează transcripții ale repertoriului instrumental important. Această viziune muzicală l-a determinat să lucreze cu dirijori precum Sir André Previn, Sir Simon Rattle, Riccardo Muti, Daniele Gatti, Philippe Jordan, James Gaffigan, Bertrand de Billy, Andrés Orozco-Estrada, Daniel Harding, Susanna Mälkki, Mirga Gražinytė-Tyla.

©Gregor Hohenberg

A fost invitat de orchestre precum Chicago, Montreal, City of Birmingham, NHK, orchestrele simfonice ale Radiodifuziunii suedeze și finlandeze; orchestrele Filarmonicilor din Los Angeles, Londra, Sankt Petersburg, Oslo și China; Tonhalle-Orchester Zürich, Mozarteum Orchester Salzburg, Orquestra Sinfônica do Estado de São Paulo și Orchestre de la Suisse Romande. În Franța, țara sa natală, a colaborat cu Orchestre de Paris, Orchestrele Naționale din Franța și Lyon; Orchestrele Filarmonice ale Radio France, Monte-Carlo, Montpellier, Lille și Nancy și a susținut recitaluri la operele din Paris și Lille, Lyon, Bordeaux, Nisa, Poitiers și Avignon, printre altele.

În paralel cu concertele sale orchestrale, Xavier de Maistre este pasionat de muzica de cameră și organizează în mod regulat proiecte originale de recitaluri. În 2020 a început o nouă colaborare cu tenorul Rolando Villazón, cu care înregistrează un album de cântece populare sud-americane pentru Deutsche Grammophon. În ultimele stagii, a colaborat cu legenda flamenco și castanieta Lucero Tena într-un program de repertoriu spaniol, cu care a efectuat turnee în săli importante din Europa, Japonia și China și a lansat un album (Sony Classical, 2018). Din vara anului 2020 este rezident la Festivalul de Muzică din Schleswig-Holstein. În calitate de solist a fost invitat la numeroase festivaluri, printre care Rheingau, Salzburger Festspielen, Wiener Festwochen, Verbier, Budapest Spring, Würzburg Mozartfest și Mostly Mozart din New York. De asemenea, colaborează în mod regulat cu Diana Damrau, Arabella Steinbacher, Daniel Müller-Schott, Baiba Skride, Antoine Tamestit, Mojca Erdmann și Magali Mosnier.

În stagiunea 2022/2023, a concertat în cadrul unui turneu cu Orchestra Națională a Franței în Germania și în Austria, sub conducerea lui Cristian Măcelaru, interpretând celebrul concert pentru harpă de Reinhold Glière, cu ocazia lansării noului său album. De asemenea, concertează cu Orchestra Beethoven din Bonn, Filarmonica din Monte Carlo, Filarmonica Regală din Stockholm, Filarmonica din Helsinki, Orchestra de Cameră din Paris și la Festivalul Musica din Strasbourg. Xavier de Maistre susține recitaluri solo în săli precum Opera de Stat din Berlin, în duo cu Rolando Villazón la Opera de Stat din Frankfurt și la Elbphilharmonie Hamburg, și în duo cu Diana Damrau la La Fenice din Veneția.

Născut la Toulon, de Maistre a studiat harpa cu Vassilia Briano la Conservatorul local, înainte de a-și perfecționa tehnica cu Catherine Michel și Jacqueline Borot la Paris. A studiat, de asemenea, la Sciences-Po Paris și apoi la London School of Economics. În 1998 a obținut Premiul I la prestigiosul Concurs Internațional de Harpă din SUA (Bloomington) și a devenit în același an primul muzician francez admis la Filarmonica din Viena.

Din 2001 predă la Școala Superioară de Muzică din Hamburg.

Cântă pe un instrument Lyon & Healy.